

Андрій ПОЛІЩУК

здобувач освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування» (Державна служба), ЗУНУ
Науковий керівник – к.е.н., доцент кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Наталія КРИВОКУЛЬСЬКА

ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЮ ТЕХНОГЕННИХ СИТУАЦІЙ

У Кодексі цивільного захисту України надано таке тлумачення поняття надзвичайна ситуація (НС): «надзвичайною ситуацією є стан на певній території або суб'єкті господарювання на ній чи водному об'єкті, що відзначається порушенням нормальних обставин життєдіяльності мешканців, зумовлений аварією, катастрофою, пожежею, стихією, епізоотією, епіфітотією, епідемією, використанням засобів ураження чи іншим небезпечним явищем, що може спричинити (спричинив) утворення загрози життю чи здоров'ю громадян, стати причиною значного числа постраждалих і загиблих, отримання великих матеріальних збитків та, крім того, неможливості проживання громадян на такій території або об'єкті, а також ведення на ній господарства» [1].

Різновидом НС за критерієм сфери виникнення є техногенні ситуації (рис. 1).

Основні техногенні впливи на оточуюче середовище пов'язані з такими процесами як:

- забруднення елементів довкілля супутними продуктами або відходами виробництва;
- підняття з надр на поверхню Землі великої маси порід і мінералів, солоних вод і розсолів в тому числі і тих, які є не типовими для поверхні землі, ворожими до біоти і людини;
- створення в результаті гірничо-видобувної діяльності і відбору підземних вод різноманітних порожнин в надрах і депресійних воронок в підземних водах, які призводять до осідання поверхні землі, суфозійних процесів, карстоутворення, підвищення сейсмічності території, пригнічення і зміни біоценозів на більш прості кризисні, тощо;
- деформація ґрунтів в результаті їх механічної руйнації і забруднення ядохімікатами і добривами під час сільськогосподарських робіт;

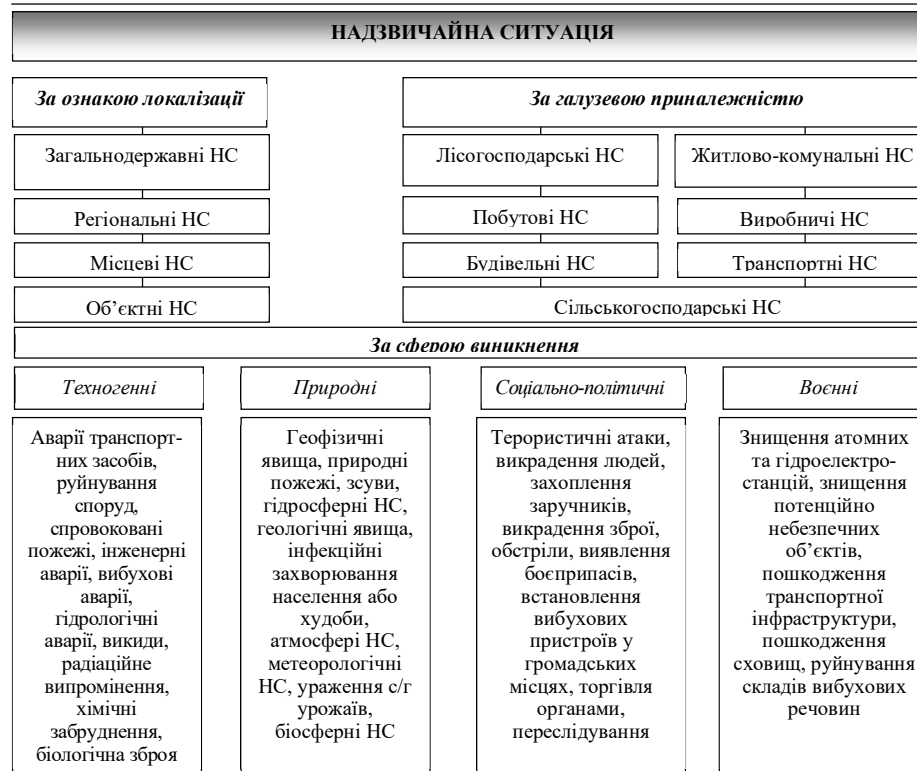

Рис. 1. Класифікація надзвичайних ситуацій [3]

- засолення, або підтоплення при виконанні науково необґрунтованих меліоративних робіт (зрошення або осушення земель);
- тотальне знищення біоценозів і багатьох біологічних видів, негативний електромагнітний і шумовий вплив промислової діяльності на біоту і людину, тощо [2, С. 18].

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру – підготовка і реалізація комплексу правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації техногенного та природного характеру на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій

з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію техногенного та природного характеру або пом'якшення її можливих наслідків [4].

«Функції щодо запобігання надзвичайним ситуаціям техногенного та природного характеру в Україні покладені на: органи виконавчої влади різних рівнів, а також органи місцевого самоврядування; «державні підприємства; установи та організації, які здійснюють нагляд за забезпеченням техногенної і природної безпеки, організація проведення роботи по запобіганню НС з метою захисту населення, території та довкілля» [4].

Покладення множини функцій щодо запобігання виникненню техногенних ситуацій на органи місцевого самоврядування реалізується через виконання цими органами власних повноважень, зокрема, таких як:

– розгляд і узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні та інші наслідки, підготовка до них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів;

– залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

– об'єднання на договірних засадах коштів відповідного місцевого бюджету та інших місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування комунальних підприємств, установ та організацій, вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів територіальних громад» [5].

Як видно з наведених вище повноважень, у їх основу покладено запобіжний принцип. Це дозволяє здійснювати цілеспрямовану діяльність виробничого і фінансового характеру щодо запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, в тому числі, техногенних.

Доповнюючи усе вказане вище наведемо тезу літературного джерела [3], де «акцентовано, що результативній реалізації реформи децентралізації влади, дієвій реалізації державної політики в сфері безпеки життєдіяльності і протидії надзвичайним ситуаціям сприятиме виконання органами місцевого

самоврядування інформаційної, організаційної, інфраструктурної, командоформуючої та консолідуючої функцій. Це посилить чіткість у розподілі функцій у галузі цивільної оборони між органами державної влади і органами місцевого самоврядування (актуально для України, зважаючи на вибір її стратегічного курсу на євроінтеграцію) та сприятиме реалізації повноцінної реформи децентралізації влади. Доведено, що доцільні інформаційний, законодавчий, інфраструктурний, матеріально-технічний напрями міжнародної співпраці сформулюють основу для комплексної протидії надзвичайним ситуаціям».

Більше того, у зв'язку із значними обсягами аварійно-рятувальних робіт рішеннями місцевих органів влади та органів місцевого самоврядування можуть створюватись добровільні формування цивільного захисту. У період відбудови української держави в післявоєнний період такі формування, будучи інструментом громадського регулювання сфери цивільного захисту, зможуть спільно з місцевими органами влади брати участь у вирішенні питань щодо захисту населення, територій, довкілля та майна від надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел:

1. Кодекс цивільного захисту України. Відомості Верховної ради України від 02.10.2012 № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
2. Байсарович І.М., Коржнев М.М., Шестопалов В.М. Базові поняття екологічної геології / . – Київ: Видавництво географічної літератури „Обрії”. 2008. 124 с.
3. Маслей В.М. Управління процесами попередження надзвичайних ситуацій та мінімізації їх наслідків. URL: <https://www.wunu.edu.ua/svr/disertacia/masley/dusertatsia.pdf>
4. Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (Редакція від 13.02.2022 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>